

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIŲ ĮSTAIGA

ATASKAITA DĖL ŽMOGAUS TEISIŲ PADĖTIES PANEVĖŽIO APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO PANEVĖŽIO MIESTO POLICIJOS KOMISARIATO LAIKINO SULAIKYMO PATALPOSE

2014-08-29 Nr. 2014/1-60(17)
Vilnius

I. BENDRA INFORMACIJA APIE PATIKRINIMĄ

1. Lietuvos Respublikos Seimas 2013-12-03 įstatymu Nr. XII-630 ratifikavo Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą Fakultatyvų protokolą (toliau vadinama – Fakultatyvus protokolą) ir priėmė Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo (toliau vadinama – LRSKĮ) pakeitimus, pagal kuriuos Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigai (toliau vadinama – Įstaiga) papildomai pavedė vykdyti nacionalinę kankinimų prevenciją laisvės apribojimo vietose¹ ir nuolat jose lankytis (2014-01-01 įsigaliojusios LRSKĮ 3 ir 19¹ straipsnių nuostatos).

Seimo kontrolieriams organizuoti ir vykdyti jiems pavestą nacionalinės kankinimų prevencijos veiklą padeda įstaigos struktūrinis padalinys – Žmogaus teisių biuras (toliau vadinama – Biuras). Biuro patarėjai Kristina Brazevič, Juras Taminskas ir vyriausioji specialistė Deimantė Karužienė, atlikdami jiems Seimo kontrolieriaus, Įstaigos vadovo Augustino Normanto pavestas užduotis, 2014-07-08 vertino asmenų laikymo Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau vadinama – VPK) Panevėžio miesto policijos komisariato (toliau vadinama – komisariatas) laikino sulaikymo patalpose (toliau vadinama – patalpos) sąlygas bei tai, kaip jose užtikrinamos žmogaus teisės.

II. TAIKYTINI TEISĖS AKTAI

2. Pagrindiniai teisės aktai, taikytini atliekant patikrinimą policijos komisariato patalpose:
- 2.1. Lietuvos Respublikos Konstitucija;
  - 2.2. Europos Tarybos Ministrų Komiteto Rekomendacija Rec(2006)2 valstybėms narėms dėl Europos kalinimo taisyklių;
  - 2.3. Lietuvos Respublikos baudiamojo proceso kodeksas;
  - 2.4. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas;
  - 2.5. Teritorinių policijos įstaigų operatyvaus valdymo padalinių patalpų įrengimo ir eksploatavimo reikalavimai, patvirtinti Lietuvos policijos generalinio komisaro 2004-10-11

---

¹ Laisvės apribojimo (atėmimo) vieta yra laikytina bet kuri valstybės jurisdikcijoje esanti ir kontroliuojama įstaiga, kurioje valdžios institucijai įsakius, paraginūs, sutikus ar pritarus asmenims yra arba gali būti apribota laisvė. Laisvės apribojimas reiškia bet kokį asmens sulaikymą ar įkalinimą, ar apgyvendinimą viešojoje ar privačioje laisvės apribojimo vietoje, kurios tam tikros teisminės, administracinės ar kitos valdžios institucijos įsakymu tam asmeniui neleidžiama savo noru palikti (Fakultatyvus protokolo 4 straipsnis).

įsakymu Nr. V-492 „Dėl Teritorinių policijos įstaigų budėtojų padalinių patalpų įrengimo ir eksploatavimo reikalavimų patvirtinimo“;

2.6. Tipiniai teritorinių policijos įstaigų pastatų, statinių ir patalpų reikalavimai, patvirtinti Lietuvos policijos generalinio komisaro 2008-04-24 įsakymu Nr. 5-V-206 „Dėl Tipinių teritorinių policijos įstaigų pastatų, statinių ir patalpų reikalavimų patvirtinimo“;

2.7. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2010-06-30 įsakymas Nr. 5-V-553 „Dėl policijos įstaigų operatyvaus valdymo padalinių darbo organizavimo instrukcijos patvirtinimo“.

III. TIKRINAMOS SRITYS IR NUSTATYTOS APLINKYBĖS

3. Patikrinimas atliktas vertinant žmogaus teisių apsaugos ir kankinimų prevencijos aspektu svarbiausius klausimus, atsižvelgiant į šios ataskaitos II skyriuje išvardintų teisės aktų nuostatas bei Europos Komiteto prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą standartus² (toliau vadinama – CPT standartai).

Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytos į patalpas talpinamo asmens apsaugos garantijos (uždarymo datos ir laiko fiksavimas, skundų ir pareiškimų registravimas, nuolatinis uždarytų asmenų stebėjimas per vaizdo stebėjimo kameras), tinkamos laikymo sąlygos (ne mažesnis kaip 5 m² bendras patalpos plotas, pakankamas apšvietimas, oro temperatūra, ventiliacija ir švara, asmenų teisių ir teisėtų interesų, jų apsaugos ir, esant poreikiui, būtinosios medicinos pagalbos užtikrinimas).

CPT standartuose taip pat skiriamas dėmesys asmenų laikymo sąlygoms patalpose bei galimybei nuolat be didelių pastangų kontaktuoti su policijos pareigūnais ir kitais darbuotojais.

DUOMENYS APIE PATALPAS	
1. Kiek komisariate yra laikino sulaikymo patalpų?	1. 4 (keturios).
2. Kur yra įrengtos šios patalpos?	2. Kameros įrengtos pirmame pastato aukšte, šalia budėtojų dalies.
LAIKOMI ASMENYS	
3. Kiek asmenų (vyrų, moterų, nepilnamečių) laikoma šiuo metu?	3. Patikrinimo metu asmenų patalpose nebuvo.
4. Kiek laiko sulaikytieji vidutiniškai praleidžia šiose patalpose?	4. Nuo 2 iki 3 valandų.
5. Kiek vidutiniškai sulaikytojų vienu metu būna laikoma vienoje patalpoje?	5. Vienoje patalpoje vidutiniškai laikomas vienas asmuo.
6. Ar apie sulaikymo faktą pranešama trečiajai asmens pasirinktai šaliai?	6. Taip, teisės aktų nustatyta tvarka, jei sulaikytas asmuo pageidauja.
7. Kur registruojami visi veiksmai, kurių imtasi asmens atžvilgiu (sulaikymo data ir laikas, supažindinimas su teisėmis, ar buvo kūno	7. Šie duomenys fiksuojami policijos registruojamų įvykių registre (elektroninėje erdvėje).

² [CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2013].

sužalojimų, sumušimų arba nubrozdinimų, kada susisiekti su artimaisiais, advokatu).	
DARBUOTOJAI	
<p>8. Kiek darbuotojų, tiesiogiai dirbančių su patalpose laikomais asmenimis, dirba šiuo metu?</p> <p>9. Kiek numatyta etatų? Ar yra neužpildytų etatų? Kokie etatai yra neužpildyti ir kokių priemonių imamasi juos užpildyti?</p> <p>10. Kiek darbuotojų ir kokiose mokymo programose (seminaruose) dalyvavo per 2014 metus?</p>	<p>8. 10 pareigūnų (pamainomis).</p> <p>9. Laikino sulaikymo patalpoms yra skirta 12 etatų, iš jų laisvi: 1 specialisto ir 1 vyr. postinio etatai. Šiems etatams užpildyti yra paskelbtos atrankos.</p> <p>10. Per 2014 m. pareigūnai dalyvavo šiose mokymo programose: 1) <i>Infekcinių ligų profilaktika. Širdies ir kraujagyslių ligų profilaktika. Žalingų įpročių prevencija</i> (dalyvavo 10 pareigūnų); 2) <i>Teisės aktai, reglamentuojantys darbą operatyvaus valdymo padaliniuose</i> (dalyvavo 4 pareigūnai).</p>
SAUGUMO PRIEMONĖS IR SAVIŽUDYBIŲ PREVENCIJA	
<p>11. Ar laikomiems asmenims yra sudarytos sąlygos nuolat be didelių pastangų kontaktuoti su šalia esančiais pareigūnais?</p> <p>12. Ar patalpose yra įrengtos: - vaizdo stebėjimo kameros; - pagalbos iškvietimo sistemos; - kita?</p> <p>13. Ar užtikrinimas vaizdo stebėjimo kameromis stebimų laikomų asmenų privatumas?</p> <p>14. Ar patalpose yra laikomasi izoliavimo reikalavimų pagal: - lytį; - amžių; - teistumą; - kt. aspektus?</p> <p>15. Ar per 2014 metus patalpose yra buvę smurto atvejų?</p> <p>16. Ar per 2014 metus patalpose yra buvę savęs žalojimo atvejų?</p>	<p>11. Taip, sulaikytieji gali pasibelsti į kameros duris ir taip pakviesti šalia nuolat budintį pareigūną.</p> <p>12. Laikiniai sulaikyti asmenys yra nuolat stebimi vaizdo kamerų. Įrašai automatiškai saugomi 1,5 mėnesio, prireikus, areštinės viršininko sprendimu gali būti saugomi ir ilgiau.</p> <p>13. Taip.</p> <p>14. Pareigūnų teigimu, taip.</p> <p>15. Ne.</p> <p>16. Ne.</p>

17. Ar per 2014 metus patalpose buvo sulaikytojų savižudybių?	17. Ne.
18. Ar per 2014 metus prieš sulaikytuosius buvo panaudotos specialiosios priemonės?	18. Ne.
19. Ar per 2014 metus laikomi asmenys buvo pateikę skundų dėl netinkamo darbuotojų elgesio?	19. Ne.
LAIKYMO IR HIGIENOS SĄLYGOS	
<p>20. Ar pagrindinis įėjimas į komisariatą ir patalpos yra prieinamos žmonėms su negalia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ar yra nuovažos; - ar praėjimai bei durų staktos pakankamai platūs; - ar informaciniai užrašai pakankamai dideli; - kita. <p>21. Kiek laikymo vietų yra įrengta kiekvienoje patalpoje, koks kiekvienos iš šių patalpų plotas (taip pat koks jų aukštis nuo grindų iki lubų) ir kiek ploto tenka vienam asmeniui?</p> <p>22. Ar visose patalpose pakanka natūralaus ir (arba) dirbtinio apšvietimo?</p> <p>23. Kaip vėdinamos patalpos (natūralus, dirbtinis vėdinimas)?</p> <p>24. Ar patalpos yra šildomos?</p> <p>25. Kas tvarko patalpas? Kaip dažnai (kiek kartų per dieną, savaitę ir pan.) jos yra tvarkomos?</p> <p>26. Pastabos dėl laikymo sąlygų patalpose.</p> <p>27. Kokie baldai yra patalpose?</p> <p>28. Ar sulaikytiems sudarytos sąlygos naudotis tualetu?</p> <p>29. Ar sulaikytiems asmenims yra duodama geriamojo vandens?</p>	<p>20. Taip.</p> <p>21. Vidutiniškai kiekvienoje patalpoje laikoma po 1 asmenį. 1-os ir 2-os patalpų plotai yra po 3,5 m², jų aukštis nuo grindų iki lubų – 2,83 m. 3-ios patalpos plotas – 4,93 m², aukštis – 3,17 m. 4-os patalpos plotas – 5,42 m², aukštis – 3,17 m.</p> <p>22. Patalpose yra įrengtas dirbtinis apšvietimas, kuris yra pakankamas.</p> <p>23. Patalpose yra įrengta bendra vėdinimo sistema.</p> <p>24. Ne.</p> <p>25. Patalpas darbo dienomis tvarko įmonė, su kuria sudaryta valymo paslaugų teikimo sutartis.</p> <p>26. Patikrinimo metu 3-ioje ir 4-oje patalpose buvo nešvaru.</p> <p>27. Visose patalpose įrengta po pritvirtintą suolą.</p> <p>28. Taip, sulaikytieji paprašę, gali naudotis bendru tualetu, esančiu šalia patalpų.</p> <p>29. Taip.</p>

30. Kada paskutinį kartą buvo atlikta patalpų dezinfekcija, dezinfekcija ir deratizacija?	30. Patalpos reguliariai dezinfekuojamos kiekvieną penktadienį.
SVEIKATOS PRIEŽIŪRA	
31. Ar komisariate veikia medicinos punktas? Jei taip, ar jis turi leidimą-higienos pasą? Jei ne, kokios sveikatos priežiūros paslaugos yra prieinamos dienos metu, kokios – naktį?	31. Ne. Esant reikalui, tiek dienos, tiek nakties metu sulaikytiesiems yra kviečiama greitoji medicinos pagalba.
32. Ar komisariate yra pirmosios pagalbos vaistinė (-ės)?	32. Taip.
33. Ar visi komisariato pareigūnai yra išklause pirmosios pagalbos suteikimo kursą ir turi tai patvirtinančius dokumentus?	33. Taip.
34. Ar į patalpas pristatyti asmenys yra tikrinami, ar neturi kūno sužalojimų, sumušimų, nubrodinimų ar pan.?	34. Taip, prieš talpinant asmenis į patalpas, pareigūnai pasiteirauja, ar jie turi kokių nusiskundimų dėl sveikatos, bei vizualiai juos apžiūri. Kaip nurodyta ataskaitos 7 p., asmens patikrinimo metu nustatytos aplinkybės fiksuojamos elektroninėje erdvėje.
TEISĖ PATEIKTI KREIPIMUIS	
35. Ar laikomiems asmenims sudarytos visos sąlygos pateikti kreipimuis (skundus, prašymus)?	35. Taip.
36. Kaip ir kokios vertėjo paslaugos yra užtikrinamos sulaikytiesiems?	36. Su juridiniu asmeniu sudaryta vertimo paslaugų pirkimo sutartis.
UŽSIENIO VALSTYBIŲ PILIEČIAI	
37. Kiek užsienio valstybių piliečių laikoma šiuo metu?	37. Nelaikoma.
38. Ar per 2014 metus buvo sulaikyta užsienio valstybių piliečių? Jei taip, ar jiems sudarytos sąlygos susisiekti su savo valstybių diplomatinėmis atstovybėmis ir (arba) konsulinėmis įstaigomis?	38. 2014 m. buvo sulaikyti 7 užsienio valstybių piliečiai dėl administracinių teisės pažeidimų, tačiau nė vienas iš jų nenorėjo susisiekti su savo valstybių diplomatinėmis atstovybėmis ir (arba) konsulinėmis įstaigomis. Esant sulaikytojo pageidavimui, būtų sudaryta galimybė susisiekti su savo valstybės diplomatinė atstovybe ir (arba) konsuline įstaiga.
39. Ar per 2014 metus buvo gauta užsienio piliečių prašymų dėl prieglobsčio suteikimo?	39. Negauta.

KITŲ INSTITUCIJŲ ATLIKTI PATIKRINIMAI	
40. Ar patalpose 3 metų laikotarpiu buvo atlikta žmogaus teisių padėties stebėseną?	40. Ne.
41. Kada atliktas paskutinis priešgaisrinės saugos patikrinimas patalpose? Ar nustatyta priešgaisrinės saugos pažeidimų?	41. Panevėžio apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos darbuotojai patikrinimą atliko 2013 m. gegužės mėn. Pažeidimų nenustatyta.
42. Kada visuomenės sveikatos centras atliko paskutinį patikrinimą patalpose? Ar buvo nustatyta sveikatos saugos pažeidimų ir kokių? Ar jie yra pašalinti?	42. Panevėžio visuomenės sveikatos centras patalpose patikrinimo neatliko.

IV. IŠVADOS

4. Apibendrinant patikrinimo metu nustatytas aplinkybes, susijusias su laikomų asmenų teisių padėtimi laikino sulaikymo patalpose bei atsižvelgiant į ataskaitos II ir III dalis, nustatyti šie trūkumai:

- 4.1. ne visų patalpų plotai atitinka teisės aktuose numatyto ne mažesnio kaip 5 m² reikalavimo;
- 4.2. šaltuoju metu laiku patalpose galimai yra neužtikrinamas pakankamas šildymas;
- 4.3. 3-ioje ir 4-oje patalpose buvo neužtikrinta švara;
- 4.4. patalpose nebuvo atliktas visuomenės sveikatos saugos patikrinimas.

V. REKOMENDACIJOS

5. Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į patikrinimo metu nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasis LRSKĮ 19 straipsnio 1 dalies 14 punkto nuostatomis, VPK viršininkui Egidijui Lapinskui rekomenduoja imtis priemonių užtikrinti, kad:

- 5.1. visų patalpų plotai atitiktų teisės aktuose numatytą ne mažesnę kaip 5 m² reikalavimą;
- 5.2. laikino sulaikymo patalpose šaltuoju metų laiku būtų užtikrinama tinkama temperatūra;
- 5.3. visose laikino sulaikymo patalpose nuolat būtų užtikrinta švara;
- 5.4. pagal galimybes pareigūnams būtų organizuojami mokymai šiomis aktualiomis mokymo programų temomis: žmogaus teisės, žmonių su specialiais poreikiais (neįgaliųjų, asmenų, turinčių psichikos sveikatos sutrikimų ir pan.) teisių ir pagrindinių laisvių apsauga.

6. Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į patikrinimo metu nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasis LRSKĮ 19 straipsnio 1 dalies 6 punkto nuostatomis, Panevėžio visuomenės sveikatos centro vadovo Eugenijaus Vilčinsko prašo imtis priemonių užtikrinti, kad patalpose būtų atliktas visuomenės sveikatos saugos patikrinimas.

Apie Seimo kontrolieriaus rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus pranešti iki 2014-09-26.

Seimo kontrolierius, Įstaigos vadovas

Augustinas Normantas